

34. ЯКІ ВОНИ, «ШЕВЧЕНКІВСЬКІ» ЖІНКИ?

Марія Кононенко

Національний університет харчових технологій

Вступ. Сучасну українську культуру важко уявити без творчої спадщини великого українського Кобзаря. Хоч він найбільше нам відомий як поет, не слід забувати, що Т. Шевченко створив також чудові прозові, драматичні й художні твори. Через усю творчість Т. Шевченка червоною ниткою пролягла любов до України та її багатостраждального народу.

Метою роботи є висвітлення теми жіночої долі у творчості Т. Г. Шевченка.

Виклад основних результатів дослідження. Однією з центральних тем у його художніх творах є тема тяжкої долі української жінки. Поряд із величними посталями героїчних борців, народних месників, історичних діячів визвольного руху у творчості Т. Шевченка проходить прекрасний своєю моральною силою і чистотою образ трудящої жінки-матері, сестри, дівчини, коханої. М. Рильський писав, що такого полум'яного культу материнства, такого апофеозу жіночого кохання і жіночої муки не знайти, мабуть, ні в одного з поетів світу. Нещасний в особистому житті, Т. Шевченко найвищу і найчистішу красу світу бачив у жінці, в матері. Коли цю святиню топчуть, знущаються з неї ожирілі пани і підпанки, чесна людина, а тим більше поет-трибун, мовчати не може. Тому Т. Шевченко на весь голос заговорив про жінку.

Для поета доля дівчат і жінок була не просто однією з тем його творчості, а й власним болем. Доля жінки-кріпачки для нього — насамперед доля його рідної матері, без якої він ріс, котру передчасно «у могилу нужда та праця положила», це його рідні сестри: Катря, Ярина та Марія, оті «голубки молодії», в яких у наймах коси побіліли. Пізніше сам Т. Шевченко став вільним, але одружитися так і не встиг, так що своїх дітей і дружини у нього не було. Він мріяв поселитися в Україні, одружитися з Ликерією Полусмаковою, але обставини склалися інакше.

Для Т. Шевченка жіноча неволя була згустком болю, що запікся в його серці. Це, зрештою, його перша трепетна юнача любов — Оксана Коваленко. Жіноча доля для нього не тільки була соціальною, але й особистою трагедією. Йому боліла доля всіх нещасних жінок, що «німі на панщину ідуть і діточок своїх ведуть». Шевченко гнівно виступав проти жіночого безправ'я. Він ніби зібрав воедино у своєму зболеному серці страждання поневолених жінок усіх епох і схвильовано розповів про них цілому світові.

Важливе місце у творчості великого Кобзаря посіла доля дівчини-покритки. Одним із перших таких жіночих образів у Т. Шевченка є Катерина з одноіменної

поєми, праобразом якої була його кохана Оксана Коваленко. Перші героїні Т. Шевченка — нещасні, сплюндровані жінки: Катерина, Оксана, Марина, Ганна. Згадаймо «Причину», «Тополлю», «Лілею» — це все жінки без щастя і долі. Правда, серед них пізніше з'явиться і бунтарка, яка підпалить панський маєток і помститься за свою ганьбу. Але таких було мало. Більшість дівчат Шевченкового часу ставали жертвами поміщицької розпусти, часто накладали на себе руки. Згадаймо назви його творів про жінок: «Наймичка», «Відьма», «Сова», «Слепая», «Мар'яна-черниця». Ці назви не випадкові. Саме наймичками, відьмами, совами, сліпими, черницями були жінки в тодішньому суспільстві.

Образи Шевченкових дівчат та жінок не лише багатостраждальні, а й високоморальні. Т. Шевченко підносить жінку-кріпачку, жінку-матір на найвищий п'єдестал чистоти, глибини почуттів, моральної краси і материнської величі. Вони — знедолені і безправні, але скільки душевної краси у наймички-Ганни, що заради щастя сина відмовляється від можливості називатися його матір'ю. Також Оксана з поеми «Слепая», Катерина і Марія з однойменних поем, Сова і багато інших, чіх імен яких ми не знаємо. Однією зі сторінок шевченківських віршів — це також удовине горе, коли єдиного сина забирають у солдати. Шевченкові героїні вміють не тільки терпіти страждання, а й мститися своїм поневолювачам: Оксана, божеволіючи, підпалює палати свого кривдника; Марина вбиває ножем пана, який знівечив її молодість; відьма горить гнівом, ненавистю до розпусника-пана.

Висновки. Отже, Т. Шевченко бачив у жінці передусім духовну красу, обожнював материнство, уславлював вірність і щирість. Мати з дитиною завжди була для Шевченка найсвітлішим образом, уособленням краси, ніжності і благородства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Соціальне становище сільської жінки в Україні. — К.: Академпрес, 1998. — 134 с.
2. Електронний ресурс. — Режим доступу: ua-philologija.blogspot.com/2012/01/blog-post_3957.html.
3. Шевченко Т. Г. Кобзар. — 3-є вид. — К.: Радянська школа, 1987. — 608 с.